

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 18. august 2023

Sag BS-15047/2022-HJR
(1. afdeling)

A
(advokat Tyge Trier, beskikket)

mod

B
(selv)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Næstved den 25. juni 2020 (3185/2020) og af Østre Landsrets 7. afdeling den 2. september 2021 (S-1858-20).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Hanne Schmidt, Jan Schans Christensen, Kristian Korfits Nielsen og Peter Mørk Thomsen.

Procesbevillingsnævnet har den 31. marts 2022 meddelt A (tidligere ...) tilladelse til anke til Højesteret, således at tilladelsen alene omfatter spørgsmålet om tortgodtgørelse.

Sagen er behandlet skriftligt, jf. retsplejelovens § 387.

Påstande

Appellanten, A, har nedlagt påstand om, at indstævnte, B, skal betale hende yderligere 25.000 kr. med procesrente fra den 9. juli 2020, subsidiært et mindre beløb.

B har påstået stadfæstelse, subsidiært betaling af et mindre beløb end påstået af A.

Supplerende sagsfremstilling

Det fremgår af Højesterets retsbog af 1. september 2022, at parterne er enige om, at udtalelsen fra B var som anført i anklageskriftet og var rettet mod A, ligesom det kan lægges til grund, at man ikke kan se A på den video, der indgår i sagen.

Retsgrundlag

Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1 og 2, er sålydende:

”§ 26. Den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, skal betale den forurettede godtgørelse for tort.

Stk. 2. Ved fastsættelsen af godtgørelsen kan det tillægges vægt, at krænkelsen er begået ved en forbrydelse, der har indebåret en overtrædelse af bestemmelser i straffelovens kapitel 23 eller 24, herunder at krænkelsen er begået over for en person under 18 år. Det samme gælder, hvis krænkelsen er begået ved en forbrydelse, der har indebåret en overtrædelse af bestemmelserne i straffelovens kapitel 27. Dette gælder dog ikke de overtrædelser, der er nævnt i straffelovens §§ 266-266 b. Ved fastsættelsen af godtgørelsen kan det tillige tillægges vægt, at krænkelsen er en digital seksuel krænkelse.”

Bestemmelsen udspringer af § 15 i ikrafttrædelsesloven til straffeloven som affattet ved lov nr. 89 af 29. marts 1972. Bestemmelsen var baseret på Straffelovrådets betænkning nr. 601/1971 om privatlivets fred, hvoraf fremgår bl.a. (s. 73):

”Som tidligere anført har domstolene ved praktiseringen af den nugældende § 15 i adskillige tilfælde lagt vægt på det pønale element i godtgørelseskravet. Det er navnlig sket ved æreskrænkelser. Men som ligeledes anført finder straffelovrådet det hensigtsmæssigt ved en nyformulering af § 15 udtrykkelig at fremhæve det pønale element, som ofte gør sig gældende ved idømmelse af et godtgørelseskrav — ikke mindst ved fredskrænkelser.

...

Som det fremgår af formuleringen, skal fastsættelsen af godtgørelsens størrelse ske under hensyn til »krænkelsens grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt«. Under udtrykket »krænkelsens grovhed« kan der ikke alene tages hensyn til krænkelsens objektive omfang, men også til hvilken person, den rammer, f. eks. om det er en i offentligheden kendt person. Ved udtrykket »handlingens beskaffenhed« er der navnlig tænkt på skyldgraden og måden, hvorpå krænkelsen er sket. Under »omstændighederne i øvrigt« kan der tages hensyn til andre momenter, f. eks. i skærpende retning, om krænkelsen er

sket for vindings skyld, eller som formildende omstændighed, at krænkelser er foretaget i en - omend fejlagtig - overbevisning om, at krænkelser er tilladelig, fordi den kan tjene offentlige interesser. Endvidere vil man kunne tage hensyn til parternes økonomiske forhold.”

§ 15 i ikrafttrædelsesloven til straffeloven blev ved lov nr. 228 af 23. maj 1984 videreført som § 26 i erstatningsansvarsloven. Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen (Folketingstidende 1983-84, 2. saml., tillæg A, lovforslag nr. L 7, sp. 123), at der ikke ved videreførelsen i erstatningsansvarsloven var tilsigtet ændringer med hensyn til udmåling af godtgørelsen.

Ved lov nr. 463 af 7. juni 2001 blev § 26, stk. 2, indsat i erstatningsansvarsloven, således at det ved fastsættelsen af godtgørelsen kan tillægges vægt, at krænkelser er begået ved en forbrydelse, der har indebåret en overtrædelse af bestemmelser i straffelovens kapitel 23 eller 24.

Ved lov nr. 1719 af 27. december 2018 blev § 26, stk. 2, 2. og 3. pkt., indsat i bestemmelsen med ikrafttræden den 1. januar 2019. Af forarbejderne til ændringen (Folketingstidende 2018-19, tillæg A, lovforslag nr. L 20, s. 38 ff.) fremgår bl.a.:

”2.14. Forhøjelse af tortgodtgørelse i sager om freds- og æreskrænkelser

2.14.1. Gældende ret

...

2.14.1.4. Straffelovens bestemmelser om freds- og ærekrænkelser findes i kapitel 27. Der findes kun et begrænset antal domme om tortgodtgørelse i sager, hvor personer har været udsat for ærekrænkelser eller krænkelser af privatlivets fred, og der findes kun et begrænset antal trykte domme herom. En gennemgang af denne retspraksis viser, at tortgodtgørelserne varierer fra 10.000 kr. til 100.000 kr. i sager om ærekrænkelser, krænkelser af privatlivets fred og retsstridige krænkelser i øvrigt. Gennemgangen viser, at domstolene ved fastlæggelsen af den økonomiske kompensations størrelse særligt inddrager grovheden af krænkelser samt spørgsmålet om, hvorvidt handlingen er foretaget for vindings skyld, herunder den økonomiske interesse, som mediet har haft i den retsstridige offentliggørelse.

2.14.2. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

2.14.2.1. Vurderingen af, på hvilket niveau tortgodtgørelserne i sager om ærekrænkelser og krænkelser af privatlivets fred bør ligge, for at de opleves som rimelige, er særdeles vanskelig at foretage, idet den tort, der er lidt, ikke kan opgøres i et bestemt pengebeløb. Det er således i

sidste ende et politisk spørgsmål, hvilket generelt niveau godtgørelserne bør ligge på.

Justitsministeriet finder, at det nuværende tortgodtgørelsesniveau i sager om freds- og ærekrænkelser er for lavt og ikke i tilstrækkelig grad afspejler den krænkelse af offeret, der finder sted, og de konsekvenser, disse krænkelse kan påføre offeret, jf. lovforslagets pkt. 2.10.3.

2.14.2.2. Erstatningsansvarslovens § 26 overlader domstolene et vidt skøn ved udmålingen af godtgørelser. Niveauerne for godtgørelserne er således ikke reguleret i selve erstatningsansvarsloven, men der er tilkendegivelser i bemærkningerne til erstatningsansvarslovens § 26 om niveauerne for godtgørelserne. Tortgodtgørelse bør som hidtil fastsættes af domstolene ud fra et samlet skøn over den konkrete sags omstændigheder, og niveauerne bør som hidtil udvikle sig gennem domstolenes praksis.

Der foreslås imidlertid en udvidelse af erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, således, at der ved fastsættelse af tortgodtgørelsens størrelse endvidere kan lægges vægt på, om der er sket en overtrædelse af visse af bestemmelserne i straffelovens kapitel 27 om freds- og ærekrænkelser. Det gælder også i en civil sag, hvor retten vurderer, at der ville være sket domfældelse for en overtrædelse af straffelovens bestemmelser om freds- og ærekrænkelser, hvis der var rejst en straffesag.

2.14.2.3. Hensigten med forslaget er, at tortgodtgørelsesniveauerne i sager om freds- og ærekrænkelser som udgangspunkt skal forhøjes 3 gange i forhold til det nuværende niveau. Forhøjelsen gælder de foreslåede bestemmelser vedrørende ... og ærekrænkelser (§§ 267-268)."

Anbringender

A har anført navnlig, at byretten korrekt har fastsat tortgodtgørelsen til 30.000 kr., hvilket stemmer med, at tortgodtgørelsen inden lovændringen pr. 1. januar 2019 ville være blevet fastsat til 10.000 kr.

Landsretten har derimod anvendt reglerne forkert og fastsat tortgodtgørelsen til et beløb, som ikke er i overensstemmelse med praksis før forhøjelsen.

Hun har været udsat for en grov og kvalificeret krænkelse begået af en partileder i et åbent og offentligt rum. Episoden blev videooptaget og livestreamet, hvilket bør føre til, at godtgørelsen fastsættes til 30.000 kr. En udmåling af godtgørelsen på dette niveau vil være i overensstemmelse med praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

B har anført navnlig, at A er en politisk aktiv person, og at der var tale om kontakt mellem to politiske aktører.

Udbredelsen af ytringen har været særdeles begrænset, idet kun én person, som kender A, var til stede, da ytringen blev fremsat. Desuden var ytringen ikke grov, hvilket også afspejles af, at der ikke blev rejst tiltale for overtrædelse af straffelovens § 268.

Landsretten har på den baggrund korrekt vurderet, at tortgodtgørelsen før lovændringen ville være blevet fastsat til 2.000 kr., og derefter har landsretten korrekt tredoblet beløbet og rundet ned til 5.000 kr.

Højesterets begrundelse og resultat

B blev ved landsrettens dom straffet for overtrædelse af bl.a. straffelovens § 267, stk. 1, ved under en demonstration ved anvendelse af mikrofon og højttalere at have henvendt sig til A og udtalt: "Og den muslimske somaliske kvinde, der står der, som jeg har bemærket mange gange på Istedgade, hvor hun stiller sig til rådighed for kunder. Ja dig! Undskyld jeg taler ikke neger. Nu skal jeg sige det på neger bububu. Nu forstår du det" eller lignende.

Ved landsrettens dom blev B dømt til at betale A 5.000 kr. i godtgørelse for tort efter erstatningsansvarslovens § 26.

Sagen for Højesteret angår alene, om tortgodtgørelsen skal forhøjes.

Tortgodtgørelsen skal fastsættes ud fra et samlet skøn under hensyn til krænkelsens grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt. Der skal herved henses til, at der ved lov nr. 1719 af 27. december 2018 skete en ændring af erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, som havde til formål at forhøje godtgørelsesniveauet for visse freds- og ærekrænkelser. Det er hensigten med lovændringen, at tortgodtgørelsesniveauet i sager om freds- og ærekrænkelser – som udgangspunkt – skal forhøjes tre gange i forhold til det hidtidige niveau, jf. Folketingstidende 2018-19, tillæg A, lovforslag nr. L 20, s. 38 ff.

Som anført af landsretten blev udtalelsen fremsat under en demonstration med ganske få deltagere. Der er for Højesteret enighed om, at det kan lægges til grund, at man ikke kan se A på den video, der indgår i sagen.

Efter en samlet vurdering af krænkelsens grovhed, karakteren af Bs handlinger og omstændighederne i øvrigt finder Højesteret, at tortgodtgørelsen passende kan fastsættes til 15.000 kr., således at B skal betale yderligere 10.000 kr. til A.

Efter sagens udfald skal B betale 19.000 kr. i delvise sagsomkostninger for Højesteret, heraf 15.000 kr. til dækning af advokatudgifter og 4.000 kr. til dækning af retsafgift.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom ændres, således at B skal betale 15.000 kr. til A med procesrente fra den 9. juli 2020.

I sagsomkostninger for Højesteret skal B betale 19.000 kr. til statskassen.

De idømte beløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse.

Sagsomkostningsbeløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.